

РЕЦЕНЗИЯ

от проф. д-р Борислав Александров Ясенов
АМТИИ „Проф. Асен Диамандиев“ – Пловдив

Със заповед №РД-27-016 от 01.04.2021 г. на Ректора на АМТИИ „Проф. Асен Диамандиев“, Пловдив, съм определен за член на научно жури, за осигуряване на процедура за защита на дисертационен труд на тема „Теоретико-аналитични аспекти на единството между поезия и музика в соловите художествени песни на Иван Спасов“, за придобиване на образователната и научна степен „доктор“ в област на висше образование 8. Изкуства, професионално направление 8.3. Музикално и танцово изкуство, докторска програма „Музикознание и музикално изкуство“. Автор на дисертационния труд е Алия Сахл Хансе – докторант в редовна форма на обучение към катедра „Класическо и Поп и джаз изпълнителско изкуство“, факултет „Музикална педагогика“, с научен ръководител доц. д-р Пламен Николаев Първанов от АМТИИ „Проф. Асен Диамандиев“ – Пловдив.

Предоставеният ми комплект материали включва следните документи:

- автобиография;
- дисертационен труд;
- автореферат;
- списък на научните публикации.

Познавам докторанта Алия Хансе като отговорен, отзивчив, добросъвестен колега работещ усилено за развитие и усъвършенстване на компетентностите си в областта на музикалното изкуство, проявяващ отговорност и целенасоченост при реализирането на поставените му задачи.

Средното си музикално образование завършва през 2012 г. в НУИ „Панайот Пипков“, гр. Плевен, с професионална квалификация музикант-вокалист. Същата година продължава обучението си със специалност Дирижиране в АМТИИ „Проф. Асен Диамандиев“, гр. Пловдив.

От 2012 г. е специализант, а впоследствие актриса в детско-юношески театрални представления към театрална студия „А’парт“ с режисьор д-р изк. Сашо Петков.

През 2016 г. започва диригентската си практика в Академичния оперен театър на АМТИИ „Проф. Асен Диамандиев“ под ръководството на проф. д-р Тони Шекерджиева-Новак и доц. д-р Пламен Първанов.

През месец декември 2016 г. участва в Шестнадесети академичен конкурс „Йохан Себастиан Бах и неговото съвремие“ в категория „Пиано“ (задължителен инструмент), удостоена с Втора награда и в категория „Камерни ансамбли“ като диригент на Вокален ансамбъл „Pro belcanto“ към АОР, удостоена с Първа награда. Осъществява редица концертни изяви като диригент на вокален ансамбъл „Pro belcanto“, Симфоничен оркестър на НУМТИ „Добрин Петков“, както и реализацията на постановките: „Бастиен и Бастиена“ – едноактна опера от В. А. Моцарт (2017 г.); „Комарджията“ („Играчът“) – едноактна опера от Луиджи Керубини, с която участва в първото издание на Фестивала на камерната опера в гр. София (2019 г.); „Ба-та-клан“ – едноактна оперета от Жак Офенбах – премиера за България и участие във Втория фестивал на камерната опера, гр. София (2020 г.).

През 2017 г. се дипломира като диригент с образователно-квалификационната степен Магистър.

От 15.09.2020 г. е назначена като асистент-преподавател в АМТИИ „Проф. Асен Диамандиев“ – Пловдив в катедра „Класическо и Поп и джаз изпълнителско изкуство“ към факултет „Музикална педагогика“.

Още от студентските си години докторантът развива активна научно-изследователска дейност и участва в научни форуми като „Пролетни научни четения“, Международна научна конференция към АМТИИ „Проф. Асен Диамандиев“ и др. Публикува статии и в Академичното културно-информационно издание „Арт спектър“.

Заедно с диригентската си и педагогическа практика в Академичния оперен театър, развива активна художественотворческа дейност като диригент на Девическа хорова формация „Евмолпея“ към хорова школа „Млади гласове“, гр. Пловдив; Мъжки хор „Стефка Благоева“ към едноименната хорова школа, гр. Пловдив и Мъжки камерен хор „Панагюрци“, гр. Панагюрище.

От справката за научните публикации е видно, че те са три на брой и са пряко свързани с темата на дисертационния труд, който логично финализира научно-изследователските търсения на докторанта до момента. Публикациите са представени на:

- Научна конференция „Пролетни научни четения“ на АМТИИ „Проф. Асен Диамандиев“, Пловдив – „Характерни композиционни и стилови особености в някои от произведенията на Иван Спасов от периода 1965-1970 година“ (2018, 107-112 стр., ISSN 1314-7005) и „Соловото вокално творчество на Иван Спасов в периода 1953-1963 година“ (2019, 19-27 стр., ISSN 1314-7005);
- II Международна научна конференция „Наука, образование и иновации в областта на изкуството“, АМТИИ „Проф. Асен Диамандиев“, Пловдив – „Индивидуалният подход на композитора Иван Спасов към словесния текст в соловите му песни“ (2019, 140-147 стр., ISBN 978-954-2963-56-1).

Първоначално ме впечатли избора на тема насочена към творчеството на личността и композитора Иван Спасов, емблематична фигура с международна значимост, допринесла за развитието както на българската музикална култура, така и в частност на АМТИИ „Проф. Асен Диамандиев“ – Пловдив. Познавайки творческия подход и съвременна трактовка на композитора, темата на дисертационния труд предизвика жив интерес у мен.

Имайки предвид, че Камерно-вокалните творби заемат значимо място в творчеството на композитора, докторантът обръща внимание и прави първото по-мощно теоретико-аналитично изследване на соловите художествени песни на композитора.

Актуалността на темата на дисертационния труд „Теоретико-аналитични аспекти на единството между поезия и музика в соловите художествени песни на Иван Спасов“ е обусловена от динамиката в развитието на съвременното музикално изкуство, необходимостта от адекватност към изискванията на времето, водещи до разглеждане, анализиране, запознаване с композиционни техники типични за творчеството на съвременни български композитори, както и обновяване на подходите в методиката на преподаване на произведенията им и тяхното приложение в изпълнителската практика.

Темата е провокирана от една страна от засиления изследователски интерес към композиторите от XX век и в частност от личността и творчеството на Иван Спасов. Насочена е към проблематиката на вокалните произведения на композитора, поради неговия афинитет към този жанр, давайки широка перспектива в теоретико-аналитичен план за достигане до същността, възгледите и светоусещането на твореца.

Избора на темата е породен и от интереса на А. Хансе към развитието на камерните вокални жанрове в българската музика и по-конкретно соловото творчество на И. Спасов във философско-абстрактен аспект, засягащ достиженията и характерните особености на творческия индивидуализъм на автора, което е и в пряка връзка с изпълнителската и педагогическата практика на докторанта.

Разгледани са характерните особености в музиката на ХХ в., както и спецификата на съвременни композиционни техники в световната, европейската и българската музикална култура. Обърнато е внимание на някои общи характеристики на цялостното творчество на Иван Спасов.

Целите на труда са:

- систематизиране на творбите в жанра солова художествена песен в творчеството на И. Спасов;
- анализиране проблематиката и характерните особености на произведенията;
- откриване и издаване на непубликувани солови песни, за практическа приложимост и провокиране на изпълнителския интерес към тях.

Обект на дисертационния труд са соловите художествени песни за глас и акомпанимент в творчеството на Иван Спасов.

Предмет се явява разгледаната специфика в словесните, драматургичните и технологични особености в процеса на създаване на произведенията, както и неразривното единство на поезия и музика в камерно-вокалния жанр, пречупени през личния естетически мироглед на твореца.

Гореописаното обуславя и задачите изразени в следното:

- изследване мястото и значението на соловите вокални произведения в творчеството на Иван Спасов;
- хронологично систематизиране на соловите вокални творби, както и периодизация на творчеството на композитора;
- анализи на поетичния материал в песните;
- музикално-естетически анализи на соловите художествени песни на Иван Спасов.

Методите на изследване са теоретичен, аналитичен, дедуктивен и диагностичен. Изследването представя соловите песни, като към тяхното музикално изграждане докторантът изхожда от смисъла и въздействието на словесния текст, внушението провокиращо творческата същност на композитора, както и от синтеза между поезия и музика. Обърнато е внимание и на предизвикателствата при ансамбловото музициране.

Трудът съдържа увод, четири глави, заключение и приложения, в които се разглеждат и представят аспектите на триединството между слово, вокал и акомпанимент.

В Увода на това задълбочено и обстойно изследване, докторантът представя обекта, предмета, целите, задачите, методите и излага научната си хипотеза.

В Първа глава „Обзор на литературата“ са представени в общ план изследвания касаещи световната музикална култура на ХХ век, модерните тенденции в развитието на българската музикална култура и творчеството на Иван Спасов като част от нея. Фактологично са разгледани някои важни явления и направления отнасящи се към началото на визирания период. Обърнато е внимание на публикации, мнения, отзиви и критики за вокалното и вокално-инструменталното творчество на композитора.

Втора глава „Портрет на твореца“ е посветена на творческата личност Иван Спасов. Представени са основни житейски позиции и творчески възгледи на твореца. Направена е периодизация на творчеството на композитора, основа на труда служеща за отправна точка към проследяване развитието на изследвания жанр.

В Трета глава „Анализи на поетичния материал в соловите художествени песни на Иван Спасов“ вниманието е насочено към поетичните текстове, като базисни, съобразно стила на отделните поети и посланията, които те носят. Оттук и емоционалните внушения, претворени от композитора, провокирани от личните му философски и естетически нагласи. Анализирайки идейно-емоционалните предпоставки, породени от творческата колаборация между композитор и поет,

докторантът аргументира изборите, които прави Иван Спасов за своите вокални лирики. Разглеждането на поетичния текст като основа за вокалните произведения на композитора в отделна глава от изследването се предопределя от факта, че:

- поетичните текстове дават смислова насоченост и вдъхновение на творческата работа на композитора, т.е. те са първоизточници на вокалните творби, оттук и извода, че идейно-емоционалната насоченост на дадено словесно произведение предопределя характера на музикалната творба;
- творбите на литературния жанр съществуват и самостоятелно, а анализирайки изразните средства и интерпретацията на вокалните лирики дисертантът констатира базисната роля на словесния текст.

В Четвърта глава „Музикален анализ на песните за глас и акомпанимент в творчеството на Иван Спасов“ чрез музикално-естетически анализи докторантът разглежда триединството между текст, вокал и акомпанимент. Систематизира всички песни от разглеждания жанр в хронологичен ред, достига до изводи и заключения, които класифицира съобразно идейно-естетическите принципи и подходи на композитора.

Приложените към дисертационния труд интервюта с проф. Василка Спасова, проф. Роксана Богдадова, доц. д-р Зорница Петрова дообогатяват с различните гледни точки относно представите за личността и творчеството на Иван Спасов.

Важен принос е и запознаването с нотни партитури на непубликувани солови песни на композитора, предоставени от личния архив на проф. Василка Спасова.

А. Хансе систематизира огромно по обем и качество съдържание. Използвайки дедуктивния метод докторантът подхожда от общото към частното, а именно от историческите предпоставки и стилови характеристики на съвременното музикално изкуство – от европейското към българското и в частност творчеството на Иван Спасов като търсене и композиционна техника, стил, естетически вкус – от цялостното творчество към характеристиките на соловите художествени песни. Два плана представени хронологично в тази задълбочена теоретична разработка.

В труда е изследвана и систематизирана голяма по обем информация, свързана с разглеждане на предходни търсения и разработки в тази област. Описани са характерните особености на стила и творчеството на именития композитор. Особен принос е по-мощното изследване, анализиране и систематизиране на соловите художествени песни.

Всичко това ще доведе до обогатяване на теоретико-практическите умения при диригентите и изпълнителите, както и ще разшири компетентностите на музикалните педагози. Гореизложеното обуславя приносния характер на дисертацията.

Убеден съм, че това задълбочено и детайлно проучване ще провокира следващи научни изследвания и разработки, във връзка с творчеството на Иван Спасов или на други именити съвременни български композитори.

Гореописаното създава предпоставка за обогатяване на знанията и естетическия мироглед, усъвършенстване, а също и провокиране на разработване на нови подходи спомагащи за качеството и иновативността в обучението по дирижиране и обогатяване на професионалните възможности на изпълнителите.

Трудът отговаря на изискванията за създаване на дисертация. Събрана, систематизирана и анализирана е голяма по обем информация изложена в общо 242 страници. Обясненията са обосновани с подходящи нотни примери – 15 на брой, които допринасят за създаване на още по-ясна представа за разглеждания обект. Библиографията съдържа 113 заглавия на книги, научни статии, доклади, публицистика и интернет-източници.

Авторефератът е изготвен според изискванията и дава ясна представа за съдържанието, обекта, предмета, целите, задачите, изследователския инструментариум и отразява основните резултати, постигнати в дисертацията.

Приносителите на труда се изразяват в следното:

- за първи път е направено цялостно и систематизирано разглеждане на художествените песни на Иван Спасов за сопран и акомпанимент;
- отпечатани са нотни ръкописи на непубликувани до момента творби от изследвания жанр;
- хронологично е представен конкретен жанр и чрез направените словесни и музикално-естетически анализи за първи път се систематизира репертоарът за соло сопран в творчеството на композитора;
- важен аспект е разглеждането на поетичните текстове, с което се акцентира върху тяхната високохудожествена роля и значение за творбите на композитора, както и афинитета на Иван Спасов към поетичното изкуство;
- за първи път са анализирани голяма част от песните, като се подчертава значимото им място в творчеството на Спасов, с цел да се провокира както изследователският, така и изпълнителският интерес към тях;
- изследването има практическа приложимост, към която добавяме и перспективата за издаване на сборник с неизвестни до момента нотни партитури на автора и прилагането им към Дисертационния труд;
- направените интервюта допринасят с полезните съвети за интерпретирането на художественото творчество на Иван Спасов от богатия опит на диригента проф. Василка Спасова, пианиста проф. Роксана Богданова и вокалния изпълнител доц. д-р Зорница Петрова.

Трудът е структуриран, форматиран и формулиран прецизно. Силно впечатление правят стилът, ясният изказ и научно обосноващите анализи в дисертацията. Езикът е академичен и в същото време разбираем и достъпен. Всеки разгледан проблем е теоретично обосноваван и прегледно обяснен – всяка глава завършва с изводи. Речниковият фонд е богат, изобилстващ с професионални термини, разкриващи подтекста и същината на труда. Бих препоръчал тоналностите и функциите също да се изпишат съобразно приетите от нашата музикално-теоретична система изисквания за латинско обозначаване (*G dur, e moll*), което ще е в синхрон със стила на дисертанта.

Теоретичната разработка на кандидата има практическа приложимост и е ориентирана както към учебната работа, така и към художественотворческата дейност. Това обуславя приносния характер на дисертацията.

В заключение ще изтъкна, че дисертационния труд на Алия Хансе на тема „Теоретико-аналитични аспекти на единството между поезия и музика в соловите художествени песни на Иван Спасов“, ме впечатли със задълбочеността на разглежданата тематика, анализите и научно-теоретичната обосновка, написана на професионален и в същото време достъпен език. От изложеното в труда е видно, че Алия Хансе е ерудиран музикант, с богата музикално-теоретична подготовка, широк кръгзор, афинитет към съвременното музикално изкуство и иновативен подход в научните изследвания. Считам, че теоретичната разработка отговаря на предявените от ЗРАСРБ и Правилника за неговото приложение, изисквания за придобиване на образователна и научна степен „**доктор**“. Това ми дава основание да предложа на уважаемото научно жури да присъди на Алия Сахл Хансе образователната и научна степен „**доктор**“.

30.05.2021 г.

.....

Ясенов)

Изготвил рецензията:

(проф. д-р Борислав